

FRANCOUZSKÝ KLASICISMUS

(francouzské divadlo v době baroka)

Pavel Trtílek (12. 9. 2014)

- název odkazuje ke **klasickému umění** (umění antického Řecka a Říma)
- vrchol klasicismu: **1660 – 1680**
- klasicismu předcházelo, resp. s ním koexistovalo **baroko** (podle některých je klasicismus jen odnoží baroka, ale např. v architektuře mu chybí barokní napětí a dynamika)
- „antiteze“ baroka (bez emocí, uměřené)
- „renesance toužící po dokonalosti“

chrám sv. Mikuláše (Praha)

Val-de-Grâce (Paříž)

Invalidovna (Paříž)

Héfaistův chrám
(Athény)

La Madeleine
(Paříž)

Pantheon (Řím)

Panthéon (Paříž)

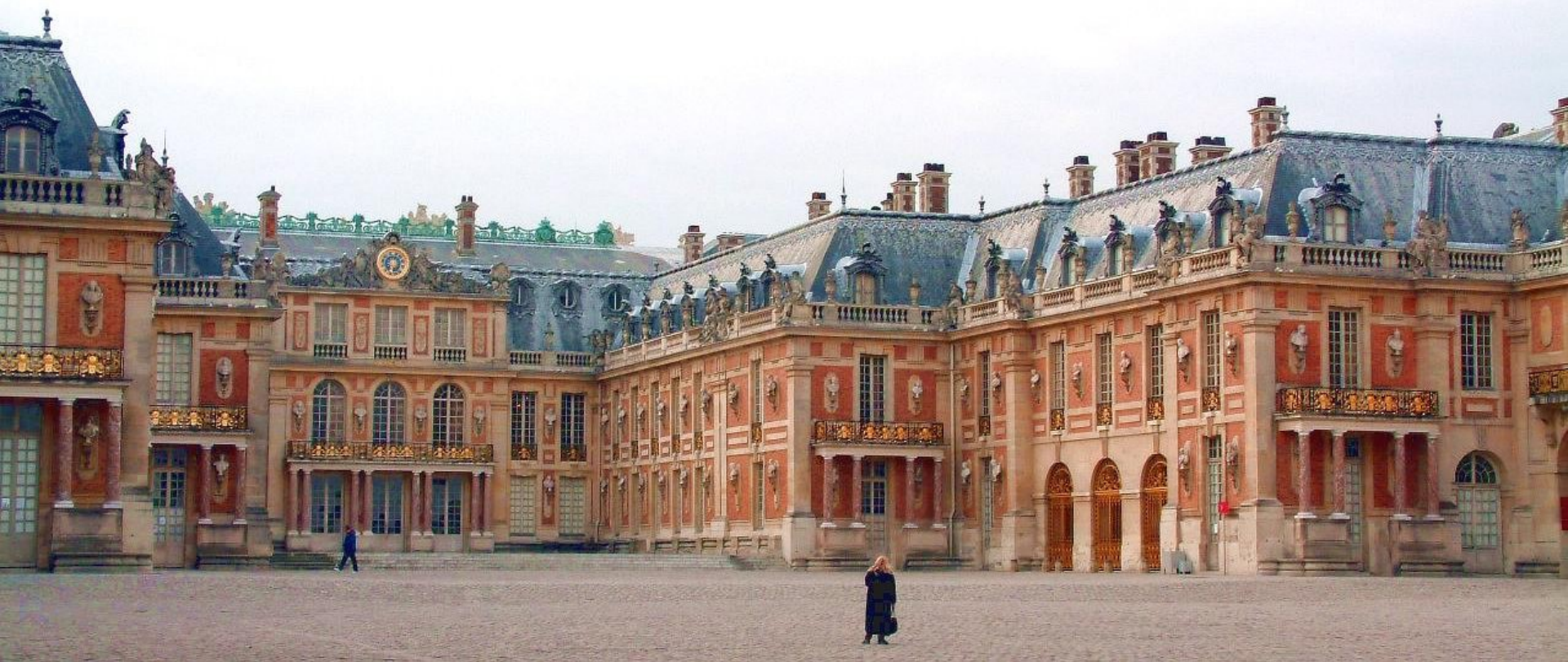
AUX GRANDS HOMMES LA PATRIE RECONNAISSANTE

Eric Puhier 2007

Literární salony:

- „Modrý salon“ markýzy **de Rambouillet** (1618 – 1660)
- do 1650 – aristokratické salony
- poté střediskem kultury: královský dvůr
- preciozita (snaha vytríbit mravy, jazyk, literaturu)

Mme. de Rambouillet

Molière předčítá na jednom ze salonů

jeden z hojně navštěvovaných salonů

salon dam („preciózek“)

Ludvík XIV. (1638 – 1715)

- ujal se vlády ve 20 letech (korunován 1643, vládl však až od 1658), vládl 57 let (králem však byl 72 let)
- „L'était c'est moi.“ („Stát jsem já.“)
- milovník umění (hudba, divadlo, balet – „král Slunce“)
- 1682 – královský dvůr se stěhuje do Versailles (zadlužení Francie)

Ludvík XIV.
coby dítě

Dělení žánrů klasicistní literatury:

➤ **vysoký:**

eposy, ódy, hymny, tragédie

➤ **nízký:**

komedie, bajka, satira

Klasicistní literatura opouští renesanční slovní košatost a barvitost – účelem bylo přesně formulovat myšlenky.

➤ verš klasicismus: alexandrín

Co dobře míněno, snadno se říci dá
a slovo hledané tě ihned napadá.

Ce que l'on conçoit bien s'énonce clairement
et les mots pour le dire arrivent aisément.

(Nicolas Boileau – Umění básnické, 1674)

Nicolas Boileau

(1636 – 1711)

- hlavní teoretik fr. klasicismu, reformátor divadla
- Umění básnické (1674): normativní poetika, inspirace antikou (Aristoteles)

Kodifikace zákona tří jednot:

Ale my, kterým um pravidla stále pĕje,
chceme, at' dŭvtipnĕ snují se všechny dĕje
a at' jen na jednom místĕ a v jednom dni
jeden ĉin divadlo napĕtím naplní.

Herecké společnosti:

- z let 1590 – 1710 známe názvy cca 400 souborů
- 2–3leté smlouvy; herců 8 – 12
- v Paříži však situace dlouho tristní (potřeba mít povolení krále)
- **1629** dostává povolení 1. skupina – **Královská herecká společnost** (nebo též Herci královi)
- **1643** – dostává povolení 2. společnost, čímž vzniká konkurence

Kde se v Paříži hrálo:

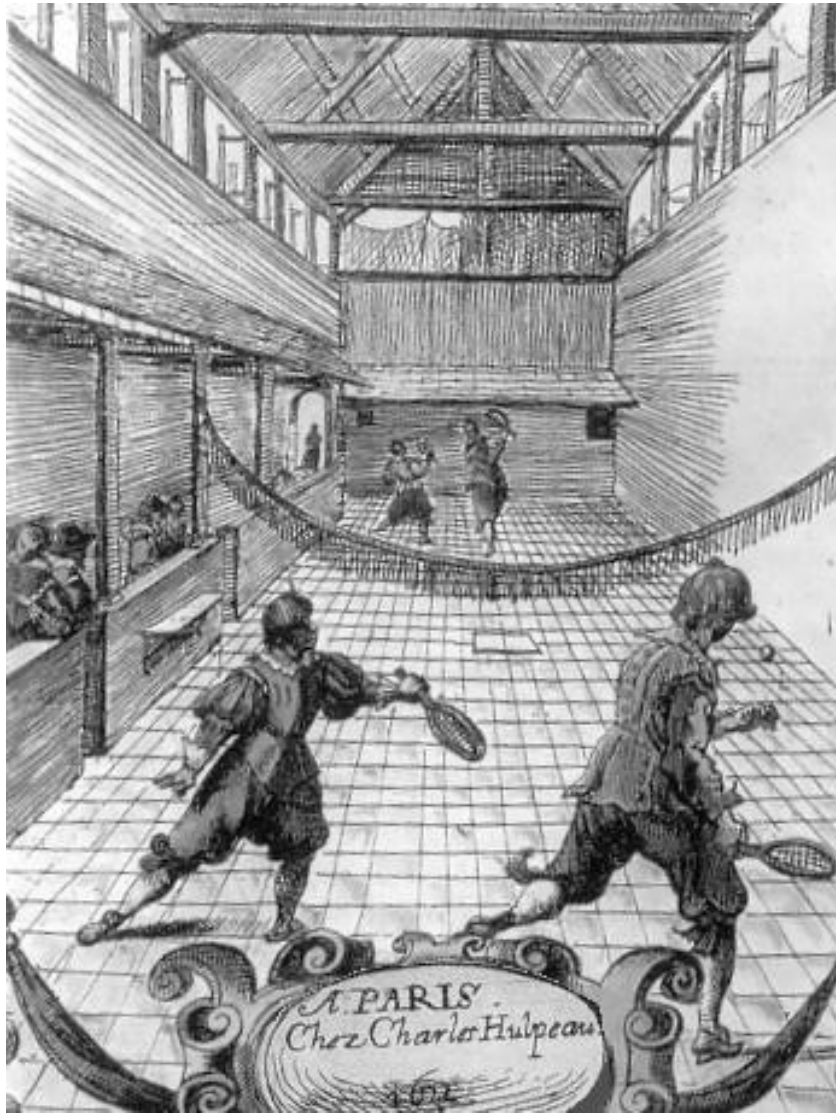
- **Královský palác „Palais-Royal“** (1637 – dodnes)
- **Burgundský palác** (1548 – 1783), kapacita 1600 diváků
- **míčovny** (jeux de paum)
  - cca 27x9 m
  - odhad jejich počtu 250 – 1800
- **Théâtre du Marais** (1634 – 1673) šlo o 2. stálé pařížské divadlo

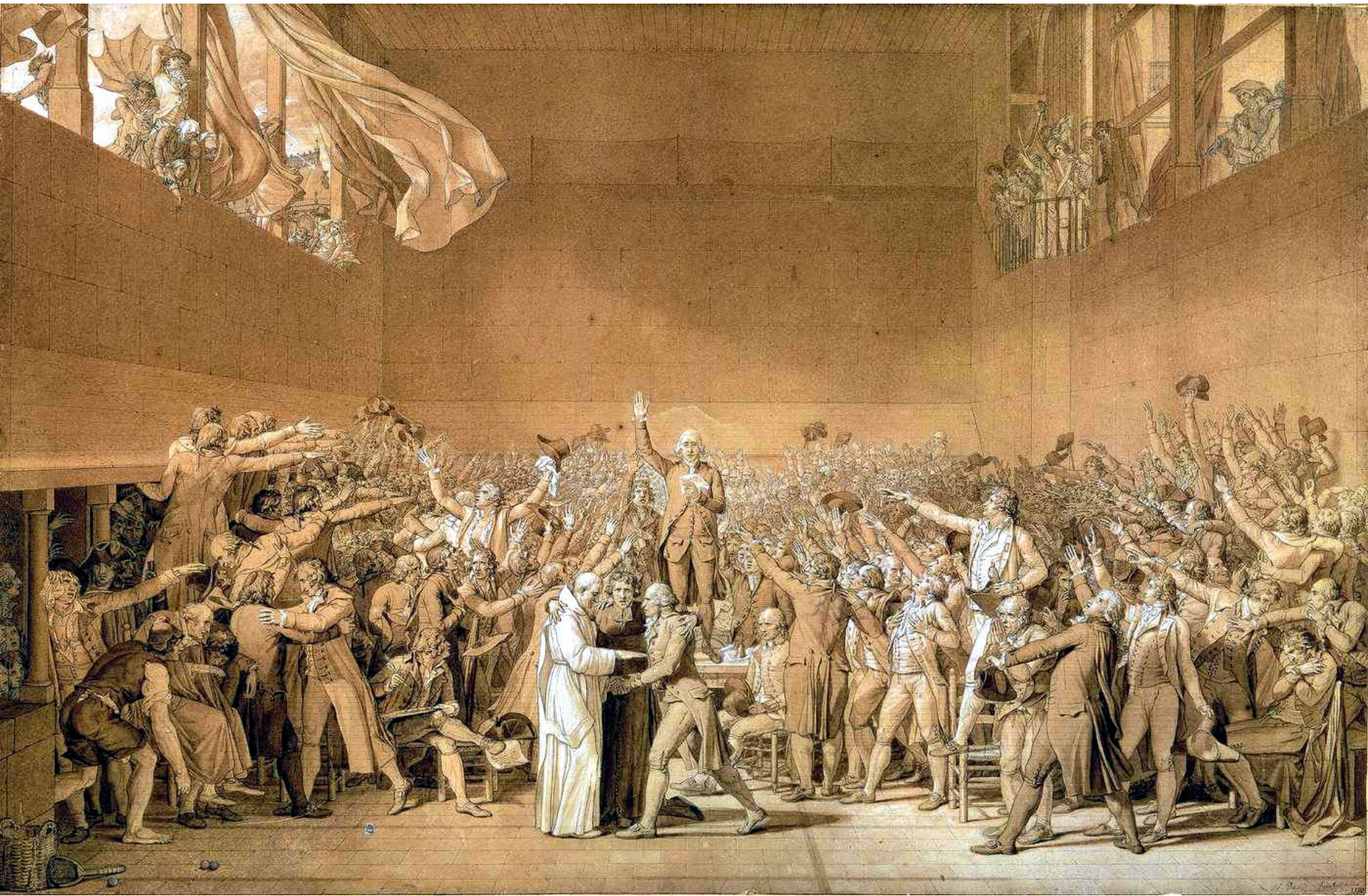

Palais Royal

Burgundský palác – interiér

JEU DE PAUME

- **Comédie-Française** vznikla **1680** sloučením souborů 3 největších pařížských divadel:
- 1) **Skvělé divadlo** (L'illustre Théâtre)
Molièrova divadelní skupina
- 2) **Maraiské divadlo** (Théâtre du Marais) hráli dosud v míčovně přestavěné na stálé divadlo
- 3) **Královská herecká společnost** (dosud šlo o jediný divadelní soubor v Burgundském paláci)
- do **1799** sídlila Comédie Française v **Palais-Royal** – pak postavena vlastní budova:

Comédie française

Comedie-Italienne:

- italští herci
- vliv italského renesančního divadla a komedie dell'arte

italští herci (malba: Jean-Antoine Watteau)

Herectví:

- převážně muži – ale i ženy (1607 doloženo)
- herectví – stigma neřestného a nectného povolání

Diváci:

- divocí
- cca 1000 jich v hledišti stálo
- občerstvení

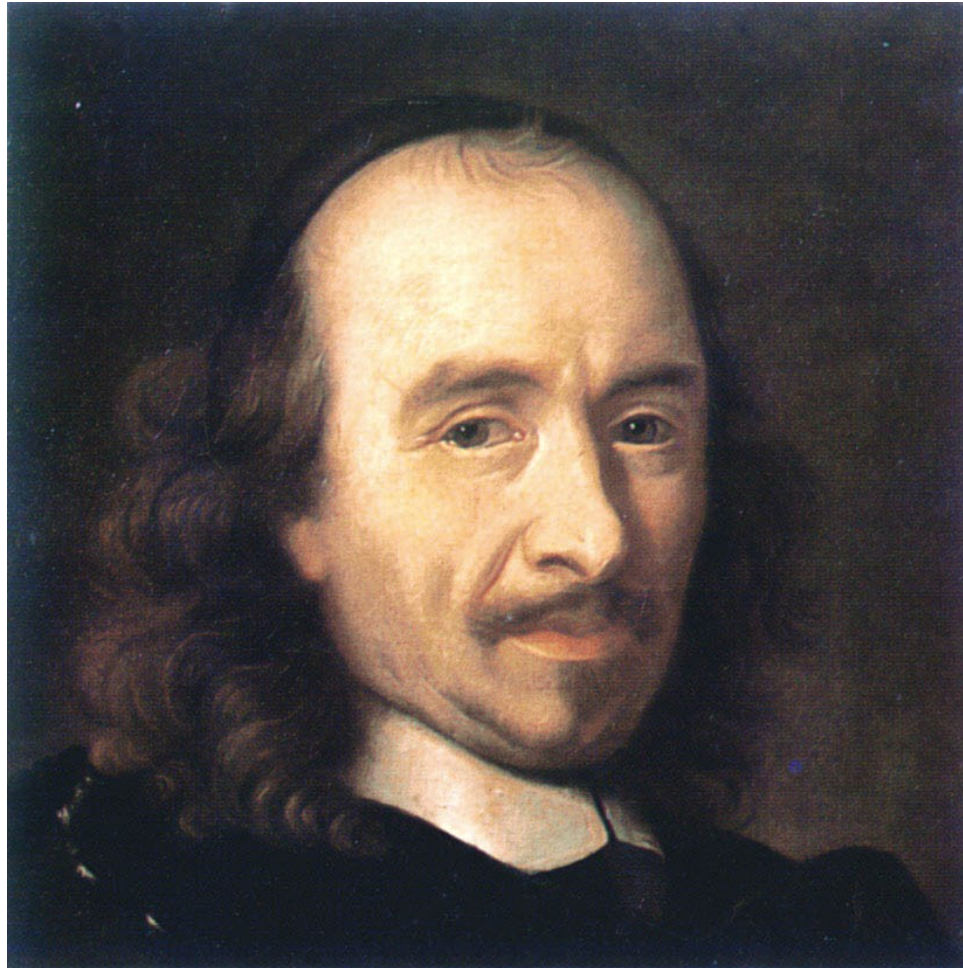

Dvorský balet:

- 1651 – 1669 v mnoha baletech vystupoval Ludvík XIV.
- comédie-ballet (komický balet: činohra s tanečními vsuvkami)
- alegorické příběhy, libreto mluvené
- stylizace dobových tanců
- **Balet noci** (Le Ballet de la Nuit, 1653) Ludvík tančil postavu **Slunce** (král Slunce)

PIERRE CORNEILLE

(1606 – 1684)

Dílo:

- **Cid** (tragédie): Rodrigo a Xiména [Chiména]
  - spor o Cida: nedodržena jednota času (řešila to Francouzská akademie zal. 1635)
- **Lhář** (komedie)

JEAN RACINE

(1639 – 1699)

Dílo:

- **Britannicus**
- **Faidra**

ŒUVRES DE RACINE.

Tome Premier.

MOLIÈRE

(1622 – 1673)

- vlastní jméno: Jean Baptiste Poquelin
- založil Skvělé divadlo „L'illustre théâtre“ (1643)

Dílo:

- Škola žen
- Kritika školy žen
- Tartuffe (Svatoušek)

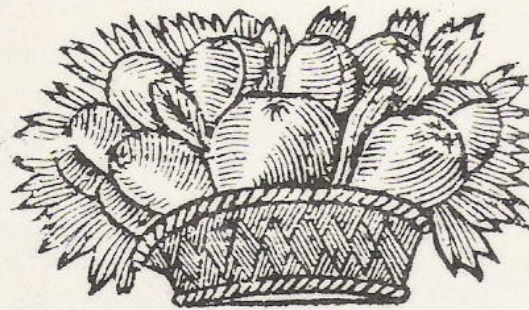

- Don Juan
  - Láska lékařem
  - Misanthrop
  - Amfitryon
  - Lakomec
  - Pán z Prasečkova
  - Měšťák šlechticem
  - Šibalství Scapinova
  - Učené ženy
  - Zdravý nemocný
- aj.

podobizna z 1. vydání
sebraných spisů

LES
ŒUVRES
DE
MONSIEVR
MOLIER.
TOME PREMIER.

A PARIS,
Chez G V I L L A V M E D E L V Y N E,
Libraire-Juré, au Palais, dans la Salle
des Merciers, à la Justice.

M. DC. LXIII.

Avec Privilege du Roy.

1. vydání jeho sebraných spisů (1663)

LITERATURA:

- Boileau, Nicolas – *Umění básnické* (in: *O umění básnickém a dramatickém*, Praha, 1997)
- Brett, Vladimír – *Molière* (Praha, 1967)
- Kubín, Václav (uspořádal) – *Ars poetica – Z úvah o básnickém umění od starověku po dnešek* (Praha, 1976)
- Mikeš, Vladimír – *Divadlo francouzského baroka* (Praha, 2001)
- Šimek, Otokar – *Dějiny francouzské literatury v obrysech – 3. díl: Klasický věk* (1949)